

 dereta

Biblioteka

IN

Urednik izdanja

Kata Kaluđerović

Naslov originala

Gareth Brown

THE BOOK OF DOORS

Copyright © Gareth Brown 2024

Copyright © ovog izdanja *Dereta*, 2026

GARET BRAUN

Knjiga vrata

Prevod sa engleskog

Danko Ješić

Beograd

2026

DERETA

Posvećeno mojoj ženi, Mej,
zbog svih uspomena koje imamo
i avantura koje nas čekaju.
(NMINOO! VWDDR!)

PRVI DEO

Ulazi

Mirna smrt gospodina Vebera

U „Kelnerovoj knjižari” na Aper Ist sajdu u Njujorku, nekoliko minuta pre svoje smrti, Džon Veber je čitao *Grofa Monte Krista*. Sedeo je za svojim uobičajenim stolom u sredini knjižare, s kaputom uredno savijenim preko naslona stolice i romanom na stolu ispred sebe. Na trenutak je zastao da popije gutljaj kafe, zatvorio je knjigu i obeležio mesto mekim kožnim obeleživačem.

„Kako ste, gospodine Veberu?“, pitala je Kesi dok je prolazila kroz knjižaru s gomilom knjiga pod rukom. Bilo je kasno popodne, a gospodin Veber je bio jedini kupac.

„O, staro i umorno i raspadam se”, odgovorio je, kao i uvek kad bi ga Kesi pitala kako je. „Ali inače nemam razloga da se žalim.”

Gospodin Veber je bio poznato lice u knjižari i jedan od kupaca s kojima je Kesi uvek nastojala da razgovara. Bio je gospodin, tihog glasa i uvek uredno obučen u naizgled skupu odeću. Godine su mu se videle na naboranoj koži ruku i vrata, ali ne i na glatkoj koži lica ili bujnoj sedoj kosi. Bio je usamljen, Kesi je znala, ali je to

mirno prihvatao, nikad ne namećući svoju usamljenost drugima.

„Čitam *Grofa Monte Krista*“, poverio se, klimajući glavom prema knjizi. Obeleživač je Kesi izgledao kao zmijski jezik. „Čitao sam je ranije, ali kako starim, nalazim utehu u ponovnom čitanju omiljenih knjiga. Kao da provodim vreme sa starim prijateljima.“ Naglo se stidljivo osmehnuo, dajući do znanja Kesi kako zna da izgleda luckasto. „Jesi li je čitala?“

„Jesam“, rekla je Kesi, podižući gomilu knjiga pod rukom. „Čitala sam je kad sam imala deset godina, mislim.“ Prisetila se dugih kišnih dana jednog jesenjeg vikenda kad ju je *Grof Monte Kristo*, kao i mnoge druge knjige, odveo daleko.

„Ne sećam se kad sam imao deset godina“, promrmljao je gospodin Veber s osmehom. „Mislim da sam rođen sredovečan i u odelu. Šta si mislila o knjizi kad si je čitala?“

„To je klasik, naravno“, rekla je Kesi. „Ali onaj deo u sredini, ceo onaj deo u Rimu... bio je predugačak. Uvek sam želela da dođem do osвете na kraju.“

Gospodin Veber je klimnuo glavom. „Zaista te tera da čekaš na ishod.“

„Aha“, saglasila se Kesi.

Trenutak se produžio, tišinu je ispunjavala tiha džez muzika koja je dopirala iz zvučnika na zidu.

„Jesi li ikad bila u Rimu?“, upitao je gospodin Veber, trljajući ruke kao da mu je hladno. Kesi je znala da je pre penzionisanja bio pijanista i kompozitor, i imao je duge, nežne prste koji su lako plesali po klaviru.

„Da, bila sam u Rimu“, rekla je Kesi. „Ne sećam se mnogo.“ Provela je nedelju dana u Rimu pre nekoliko godina dok je putovala po Evropi i dobro ga je pamtila, ali je želela da pusti gospodina Vebera da priča. Bio je čovek pun priča o dobro proživljenom životu; čovek sa više priča nego ljudi kojima bi ih ispričao.

„Voleo sam Rim“, rekao je, opuštajući se u stolici. „Od svih mesta na koja sam putovao – a putovao sam mnogo – Rim je bilo jedno od omiljenih. Mogao si da šetaš i zamišljaš kako je bilo pre petsto godina.“

„Aha“, promrmljala je Kesi, gledajući kako se pažnja gospodina Vebera seli u uspomene. Izgledao je srećno tamo.

„Znaš, boravio sam u malom hotelu blizu Fontane di Trevi“, rekao je, iznenada se prisećajući. „I donosili su mi kafu u krevet svakog jutra, hteo ja to ili ne. Tačno u sedam ujutro. Kratko kucanje na vrata, a onda bi starica koja je upravljala pansionom ušla, spustila kafu na noćni stočić i odmah izašla. Prvog jutra sam stajao go nasred sobe razmišljajući šta da obučem, kad je ona upala, s kafom u ruci. Odmerila me je pogledom, od glave do pete, potpuno nezadovoljna onim što je videla, i izašla.“ Nasmejao se toj uspomeni. „Videla me je u... *celosti*.“

„O, bože“, rekla je Kesi, smejući se s njim.

Posmatrao ju je dok se smejala, izvodeći zaključak. „Već sam ti to pričao, zar ne?“

„Ne“, slagala je. „Mislim da niste.“

„Previše mi ugađaš, Kesi. Pretvorio sam se u jednog od onih staraca koji dosađuju mladima svojim pričama.“

„Dobra priča je jednako dobra i po drugi put“, rekla je.

Odmahnuo je glavom kao da je ljut na sebe.

„Još putujete, gospodine Veberu?“, pitala je Kesi, izvlačeći ga iz neprilike.

„O, sad nikud ne idem“, rekao je. „Prestar sam i pre-slab. Sumnjam da bih preživeo dug let.“ Spojio je šake preko stomaka i zurio u sto, izgubljen u mislima.

„To je malo morbidno“, rekla je Kesi.

„Realno“, rekao je, smešeći se. Pogledao ju je ozbiljno. „Važno je biti realan. Život je kao voz koji sve brže juri i što pre to shvatiš, to bolje. Krenuo sam ka poslednjoj stanici; znam to. Ali živeo sam svoj život i nemam zamerki. Ali mladi ljudi poput tebe, Kesi – morate da izađete i vidite svet dok možete. Ima toliko toga da se vidi izvan ova četiri zida. Nemoj da ti svet promakne.“

„Videla sam dosta toga, gospodine Veberu, ne brinite o tome“, rekla je Kesi, osećajući se neprijatno što se razgovor okreće ka njoj. Pokazala je glavom ka knjigama pod rukom. „Dozvolite da ih odnesem tamo pre nego što mi ruka otpadne.“

Prošla je pored šaltera za kafu – sad zatvorenog – i ušla u sobu bez prozora, prepunu kutija i ormarića za osoblje. Spustila je knjige na zatrpani sto da se gospođa K. pozabavi njima sutradan kad otvori.

„Kesi, nisam hteo da ti govorim kako da živiš svoj život“, rekao je gospodin Veber kad se ponovo pojavila, ozbiljnog izraza. „Nadam se da te nisam uvredio.“

„Uvredili?“, pitala je Kesi, iskreno zbunjena. „Ne budite smešni. Nisam ni razmišljala o tome.“

„Pa, ono što zaista hoću da kažem je, molim te, nemoj dozvoliti gospođi Kelner da sazna da sam ti predložio da bi mogla da napustiš nju i njenu knjižaru.“

„Zabranila bi vam doživotno da dolazite“, rekla je Kesi, smešeći se. „Ali ne brinite. Neću reći ništa. I ne idem nikud uskoro.“

Dok je odnosila šolje i tanjire sa stolova, Kesi je pogledala oko sebe, i videla mesto gde je radila otkako je stigla u Njujork pre šest godina. Bilo je to sve što jedna knjižara treba da bude, s policama i stolovima prepunim knjiga, tihom muzikom koja je uvek svirala u pozadini i svetlima koja su visila s kablova na visokom plafonu, stvarajući ostrvca svetlosti i prijatnu polumračnu atmosferu. Bilo je udobnih stolica u uglovima i između polica, i raznolikih umetničkih dela na zidovima. Farba nije obnavljana deset godina, a police su verovatno kupljene šezdesetih godina, ali je sve delovalo prikladno pohabano, a ne zapušteno. Bilo je to udobno mesto, knjižara koja je delovala poznato već pri prvom ulasku.

Klimnula je glavom prema šolji za kafu gospodina Vebera.

„Da li želite poslednju kafu pre nego što zatvorim?“

„Popio sam i previše“, rekao je, odmahujući glavom. „Čitave noći ću ustajati na svakih pet minuta da piškim.“

Kesi je napravila grimasu, negde između veselja i gađenja.

„Nudim ti uvid u život starije osobe“, rekao je gospodin Veber, bez izvinjenja. „To je stalno zadovoljstvo. Sad mi daj nekoliko minuta da skupim snagu, pa ću ti se skloniti s očiju.“

„Sedite koliko želite“, rekla je. „Lepo je imati društvo na kraju dana.“

„Da“, složio se gospodin Veber, gledajući u sto, s rukom na koricama knjige. „Da, jeste.“ Pogledao je gore i osmehnuo joj se pomalo stidljivo. Potapšala ga je po ramenu dok je prolazila. Veliki izlog knjižare prosipao je slabo svetlo u noć, kao kamin u mračnoj sobi grada, i dok je Kesi sedela na stolici, videla je kako je počeo da pada sneg, pahulje su se vrtložile kao čestice prašine kroz izmaglicu svetlosti.

„Prelepo“, promrmljala je oduševljeno.

Posmatrala je sneg neko vreme dok se pojačavao, zgrade prekoputa bile su kao ukrštenica od osvetljenih i neosvetljenih prozora. Prolaznici su podizali kapuljače i spuštali glave protiv naleta vetra, a gosti u malom suši baru naspram „Kelnerove knjižare“ posmatrali su vreme napolju, sa štapićima u rukama i zabrinutim izrazima lica.

„Najbolje mesto za uživanje u olujnoj noći je u toploj sobi s knjigom u krilu“, rekla je Kesi sebi u bradu. Tužno se osmehnula jer joj je neko koga je volela jednom rekao te reči.

Pogledala je na zidni sat i videla da je vreme da zatvori. Gospodin Veber je sedeo za svojim stolom, s glavom neobično nagnutom na stranu, kao čovek koji je mislio da ga je neko pozvao. Kesi se namrštila i osećaj nelagodnosti joj se ugnezdio duboko u stomaku.

„Gospodine Veberu?“, pozvala je, ustajući sa stolice.

Požurila je preko knjižare, lagani džez u pozadini zvučao je neprijatno zbog iznenadne nelagode koju je osetila. Kad je spustila ruku na rame gospodina Vebera,

nije reagovao. Lice mu je bilo ukočeno, oči otvorene i beživotne, usne blago razdvojene.

„Gospodine Veberu?“, pokušala je ponovo, iako je znala da je besmisleno.

Kesi je znala kako izgleda smrt. Prvi put kad je videla smrt, mnogo godina ranije, ukrala joj je čoveka koji ju je odgajio i jedinu porodicu koju je ikad imala. Sad je smrt došla ponovo, i ovaj put je odnela ljubaznog čoveka kojeg je jedva poznavala, dok je ona bila zaokupljena snegom.

„O, gospodine Veberu“, rekla je, dok je tuga bujala u njoj.

Radnici hitne pomoći došli su prvi, žurno i bučno su ušli u knjižaru i otresli sneg sa odeće i kose. Bili su puni energije, kao da postoji šansa da spasu gospodina Vebera, ali čim su ga videli, sva njihova užurbanost je nestala.

„Umro je“, rekao joj je jedan od njih, i njih troje su stajali u neprijatnoj tišini kao neznanci na zabavi. Gospodin Veber je gledao u prazno, staklastim očima.

Onda su došli policajci, jedan mlađi i jedan stariji, obojica su joj postavljala pitanja dok su bolničari podizali gospodina Vebera sa stolice i vezivali ga za nosila.

„Dolazi uveče, dva ili tri puta nedeljno“, objasnila im je. „Uvek pred zatvaranje šaltera za kafu. Uzme piće, pa sedi i čita knjigu dok ne zatvorim knjižaru.“

Mlađi policajac je izgledao kao da mu je dosadno, stajao je s rukama na bokovima i gledao bolničare kako rade. „Verovatno je usamljen“, rekao je.

„Voli knjige“, rekla je Kesi, a policajac ju je pogledao. „Ponekad razgovaramo o knjigama koje smo pročitali, knjigama koje on čita. Voli klasike.“ Shvatila je da blebeće, dok joj reči neprestano izlaze iz usta. Prekrstila je ruke da se zaustavi. Nešto u vezi s prisustvom policije učinilo je da se oseća neprijatno, bolno svesna svega što radi.

„Dobro“, rekao je policajac, gledajući je s profesionalnom ravnodušnošću.

„Pretpostavljam da mu je bilo drago što je mogao da razgovara s vama, gospođo“, rekao je stariji policajac, i Kesi je pomislila kako pokušava da bude ljubazan. Pregledao je sadržaj novčanika gospodina Vebera, tražeći adresu ili najbliže srodnike. To joj je delovalo nepristojno, kao da pretražuje nečiju fioku s donjim vešom.

„Nema ničeg boljeg od lepe dame da obraduje starca“, rekao je mlađi policajac, s nestašnim osmehom na usnama. Stariji policajac je odmahnuo glavom, ne podižući pogled sa novčanika.

„Nije bilo tako“, oštro je rekla Kesi, prilično iznervirana. „Bio je samo dobar čovek. Nemojte izmišljati stvari.“

Mlađi policajac je klimnuo glavom u znak izvinjenja, ali nije pokušao da sakrije značajan pogled koji je potom uputio kolegi. Otišao je do otvori vrata bolničarima.

„Evo“, rekao je stariji policajac, izvlačeći vozačku dozvolu gospodina Vebera. „Stan 4, Istočna devedeset četvrta ulica 300. Lep kraj.“ Vratio je vozačku dozvolu u novčanik i zatvorio ga. „Javićemo vam ako nam bude trebala još neka informacija“, rekao je Kesi. „Ali pozovite nas ako se setite nečeg.“ Dao joj je policijsku posetnicu, s brojem telefona.

„Čega, na primer?“, pitala je Kesi.

Policajac je neodređeno slegnuo ramenima. „Samo bilo šta što treba da znamo.“

Kesi je klimnula glavom kao da je to dobar odgovor, iako nije bio. „A šta je s njegovom porodicom?“

„Mi ćemo se pozabaviti time“, rekao je stariji policajac.

„Ako je ima“, dodao je mlađi, koji je čekao kraj vrata. Hteo je da ode, Kesi je videla; ovo mu je bilo dosadno i mrzela ga je zbog toga. Gospodin Veber je zaslužio bolje. Svi su zaslužili bolje.

„Hoćete li biti dobro, gospođice?“, pitao ju je stariji policajac. Sve u vezi s njim delovalo je umorno, ali je i dalje radio svoj posao, i radio ga bolje od mlađeg kolege.

„Da“, rekla je Kesi, mršteći se od nervoze. „Naravno.“

Posmatrao ju je na trenutak.

„Hej, ponekad ljudi samo umru“, rekao je, pokušavajući da je uteši. „Tako je to.“

Kesi je klimnula glavom. Znala je. Ponekad ljudi jednostavno umru.

Kesi je stajala na ulazu u knjižaru i gledala kako odlaze, prvo kola hitne pomoći, pa policijski auto. Njen odraz je bio kao duh na staklu izloga – visoka, nespretna devojka obučena u polovnu odeću: stari vuneni džemper s okruglim izrezom i plave farmerke skoro pocepane na kolenima.

„Zbogom, gospodine Veberu“, rekla je, odsutno zavrćući rukave džempera do laktova.

Rekla je sebi da ne bude tužna – gospodin Veber je bio star i umro je mirno i brzo, čini se, na mestu koje mu

je donosilo radost – ali tuga joj je bila kao tvrdoglava, stalna bas nota koja je tutnjala u pozadini njenih misli.

Uzela je telefon i pozvala gospođu Kelner na kućni broj.

„Mrtav?“, rekla je gospođa Kelner kad joj je Kesi ispričala šta se dogodilo. Ta reč je bila kao hitac iz pištolja, kratak, oštar prasak.

Kesi je čekala i čula je dug, umoran uzdah.

„Jadni gospodin Veber“, rekla je gospođa Kelner, a Kesi je mogla da je čuje kako klima glavom. „Ali postoje i gori načini da umreš. Sigurno bi gospodin Veber tako mislio. Kako si ti, Kesi?“

To pitanje je iznenadilo Kesi, kao i uvek kad bi je neko pitao kako je.

„O, dobro sam“, slagala je, odmahujući rukom. „Samo sam šokirana, pretpostavljam.“

„Mmm, da. To nas sve čeka, a gospodin Veber se naživeo. Tužno je, ali nema razloga za utučenost, razumeš?“

„Da, gospođo“, rekla je Kesi, uživajući u odlučnom i ljubaznom savetu gospođe Kelner.

„Sad zatvori i idi kući. Napolju je mećava i ne želim da se prehladiš. To je naredba, ne molba.“

Kesi je poželela laku noć gospođi Kelner i počela da sređuje, razmišljajući koliko su dobro Kelnerovi poznavali gospodina Vebera. Izgledalo je da poznaju većinu ljudi koji redovno dolaze u knjižaru. Ali gospodin Kelner više ne zna mnogo toga, demencija mu je pre nekoliko godina ukrala sećanja. Kesi je razmišljala kad je poslednji put gospodin Kelner bio u knjižari. Sigurno

pre mnogo godina. Sad gospođa Kelner jedva da pominje muža.

Dok je Kesi metlom čistila pod oko stočića, oko mesta gde je sedeo gospodin Veber, videla je da njegov primerak *Grofa Monte Krista* još uvek leži na stolu pored poluprazne šolje za kafu. Osetila je veliki bol kad je pogledala tu knjigu, kao da su gospodina Vebera odveli bez njegove najvrednije stvari. Onda je ugledala još jednu knjigu pored nje, manju, s koricama od smeđe kože, izbledelu i ispucalu kao stara farba na vratima. Kesi ranije nije primetila tu knjigu – ni kad je gospodin Veber došao, ni tokom cele gužve sa hitnom pomoći i policijom. Da li ju je samo previdela?

Naslonila je metlu na rame i podigla knjigu. Delovala je neobično lagano, kao da je nestvarnija nego što bi trebalo. Kožne korice su prijatno škripale dok ju je otvarala. Stranice su bile debele i grube, prekrivene nečim što je ličilo na tekstove ispisane tamnim mastilom, ali na jeziku i pismu koje Kesi nije prepoznavala. Dok je listala knjigu, videla je i skice i crteže, neke razbacane po tekstu, druge koje zauzimaju cele stranice. Izgledalo je kao nekakav dnevnik, mesto gde je neko godinama skupljao svoje misli, ali haotično. Tekst nije išao u jednom smeru; išao je gore-dole, prekrivao je slike i uvijao se oko njih.

Na prvoj stranici knjige Kesi je videla nekoliko redova napisanih istim rukopisom kao i tekst na ostalim stranicama, ali na engleskom:

Ovo je Knjiga vrata.

Drži je u ruci, i svaka vrata su sva vrata.

SADRŽAJ

PRVI DEO

Ulazi	7
Mirna smrt gospodina Vebera.....	9
Omiljena igra.....	22
Venecija.....	31
Čarobni ponoćni obilazak Menhetna	39
Dramond Foks u snegu	50
Iluzija u pustinji	60
Stan gospodina Vebera i Izina istraga.....	72
Knjiški ljudi.....	86
Noć putovanja	99
Mogućnosti i ograničavajuće okolnosti.....	109
Neznanac u „Benovoj delikatesnoj radnji“.....	118
Žena	127

DRUGI DEO

Sećanja	137
Kuća senki.....	139
Kafa u Lionu.....	147
Knjiga sećanja.....	160
Foksova biblioteka, u senkama.....	171
Knjiga u ormariću broj šest i razgovori u Foksovoj biblioteci.....	189
„Metovi američki burgeri“ (2012)	200

Izi se ne oseća najbolje	206
Kesi i Džo (2012)	213
Šta je Izi zaboravila	224
Stari prijatelji u Brajant parku (2012)	232
Izi i Lund	241
Sećanja Dramonda Foksa (2012)	247
Knjižarka (1)	255
Bespomoćni	261

TREĆI DEO

Odjeci u prošlosti	269
Sama u prošlosti	271
Neverovatna priča o Kesi Endruz	279
Dani prolaze	289
Druga Kesi	296
<i>Knjiga vrata</i> je otkrivena	303
Oproštaj od gospodina Vebera	311
Knjižarka (2)	316
Mirna smrt gospodina Vebera (2)	323

ČETVRTI DEO

Ples na zaboravljenom mestu	325
Sastanak u Foksovoj biblioteci: o prirodi i poreklu čarolije (2011)	327
Barbarijeve nove knjige	332
<i>Knjiga sigurnosti</i>	337
Zaboravljeno mesto	345
Balska dvorana u hotelu „Makintoš“	355
Bol u zaboravljenoj balskoj sali	363
Stigli su prekasno	372
Smrt u balskoj dvorani	377

PETI DEO

Ništa i nigde.....	387
--------------------	-----

ŠESTI DEO

Petodelni plan.....	395
Žena, posle aukcije	397
Stvarnost, ponovo.....	403
Vatre na plaži noću	409
Senka u pesku.....	420
Dom (2013)	431
Petodelni plan.....	436
Plan, prvi deo – Azakijeva priča	442
Plan, drugi deo – Knjižarka.....	451
Plan, peti deo (1)	457
Plan, treći deo – Dramond i Kesi u senkama.....	462
Plan, četvrti deo – Azaki i knjige.....	471
Plan, peti deo (2)	478
Očaj.....	484
Vatra	487
Poslednji čin Hjuga Barbarija (2002)	491

SEDMI DEO

Počeci i završeci	497
Foksova biblioteka	499
Radost na kraju.....	508
Mirna smrt gospodina Vebera (3).....	511
Zahvalnice	513

Garet Braun
KNJIGA VRATA

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korektura
Vesna Crepuljarević

Dizajn korica
Dušan Arsenić

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-620-8

Tiraž
1000 primeraka

Beograd, 2026.

Izdavač / Štampa / Plasman: **DERETA doo**, Vladimira Rolovića 94a,
11030 Beograd, tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078, **www.dereta.rs**

KNJIŽARA DERETA, Knez Mihailova 46, Beograd, tel.: 011.26.27.934, 30.33.503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111-31

БРАУН, Гарет, 1977–

Knjiga vrata / Gareth Braun ; prevod sa engleskog Danko Ješić. – 1.
Deretino izd. – Београд : Dereta, 2026 (Београд : Dereta). – 516 str. ; 21
cm. – (Библиотека IN / [Dereta])

Prevod dela: The book of doors / Gareth Brown. – Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-620-8

COBISS.SR-ID 193489673